

N:o 78.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1901, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställningar om anslag till Chalmers tekniska läroanstalt.

(2:a U. A.)

1:o) I den till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t i punkten 27 under åttonde hufvudtiteln föreslagit, att Riksdagen måtte, med uteslutande ur den för Chalmers tekniska läroanstalt fastställda stat af deri upptagna anslag till befrämjande af undervisningen i byggnadskonst och ornamentsritning, 500 kronor, till en lärare i mekanisk teknologi, mekanik och konstruktion af enkla maskindelar, 2,000 kronor, till en lärare i svenska språket och bokföring, 400 kronor, till repetitörer, 1,200 kronor, samt till aflöningsbidrag, som förut utgått af donationsmedel, 2,050 kronor, eller tillhopa 6,150 kronor,

Ang. förändringar i staten för Chalmers tekniska läroanstalt.

dels på ordinarie stat bevilja:

till höjning af aflöningen för en hvar af sex nuvarande lektorer, nemligen i matematik och beskrifvande geometri, i kemisk teknologi samt mineralogi och geognosi, i maskinlära och maskinkonstruktioner, i skeppsbyggeri, i byggnadskonst och ornamentsritning samt i elektroteknik från 3,500 kronor till 4,500 kronor kronor 6,000: —
till höjning af aflöningen till en andre lärare i matematik från 1,000 kronor till 3,000 kronor ,, 2,000: —

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 4 Saml. 1 Afd. 43 Häft. (N:o 78.)

1

till höjning af aflöningen för en andre lärare i allmän kemi från 2,000 kronor till 3,000 kronor.....	kronor	1,000: —
till höjning af aflöningen för en lärare i skeppsbyggeri från 1,800 kronor till 3,000 kronor	„	1,200: —
till höjning af aflöningen för en lärare i allmän mekanik från 1,500 kronor till 2,500 kronor	„	1,000: —
till höjning af aflöningen för en lärare i väg- och vattenbyggnadskonst från 1,200 kronor till 2,000 kronor	„	800: —
till höjning af aflöningen för en lärare i modellering från 500 kronor till 1,200 kronor	„	700: —
till aflöning af en lärare i mekanisk teknologi	„	1,500: —
till aflöning af en lärare i konstruktion af enkla maskindelar	„	1,200: —
till aflöning af en lärare i elementär mekanik ...	„	1,200: —
till aflöning af en lärare i svenska och tyska språken	„	2,000: —
till aflöning af en lärare i bokföring	„	600: —
till höjning af aflöningen för en lärare i frihandsteckning från 1,000 kronor till 2,500 kronor	„	1,500: —
till aflöning af en lärare i elektrokemi	„	800: —
till aflöning af en lärare i landtmäteri	„	400: —
till höjning af bibliotekariens arfvode från 300 kronor till 800 kronor	„	500: —
till höjning af aflöningen för en vaktmästare från 750 kronor till 1,200 kronor med bibehållande af rätt till fri bostad	„	450: —
till arfvoden för assistenter och repetitörer	„	8,100: —
till aflöning af arbetsbiträden på verkstaden	„	1,500: —
eller sammanlagdt 32,450 kronor, vid bifall hvartill staten för anstalten skulle komma att ökas med 26,300 kronor		

dels förklara, att för ifrågavarande lektorsbefattningar aflöningen skulle fördelas i lön och tjänstgöringspenningar med 2,600 kronor såsom lön och 1,900 kronor såsom tjänstgöringspenningar,

dels ock medgifva, att samtliga lektorer och läraren i verkstadsarbete vid anstalten egde efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande lektorer och läraren i verkstadsarbete att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, de efter sin utnämning i sådan egenskap tjänstgjort vid anstalten; att andre

läraren i matematik, andre läraren i allmän kemi och läraren i skeppsbyggeri äfvensom läraren i frihandsteckning egde efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg af 500 kronor; samt att dessa ålderstillägg finge utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslag: ålderstillägg.

Till statsrådsprotokollet i detta ärende har chefen för ecklesiastikdepartementet anmält, hurusom styrelsen för Chalmers tekniska läroanstalt i Göteborg uti särskilda skrivelser till Kongl. Maj:t den 27 september 1899 och den 29 september 1900 hemställt, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition dels om fastställande af förändrad aflöningsstat för läroanstalten i öfverensstämmelse med af styrelsen framställt förslag, dels ock om beviljande af ett tilläggsanslag å 8,400 kronor till den för år 1901 gällande staten.

Innan departementschefen närmare redogjort för innehållet i dessa skrivelser, har departementschefen erinrat, hurusom styrelsen under år 1898 till Kongl. Maj:t inkommit med en framställning i fråga om förändrad aflöningsstat för anstalten, samt att Kongl. Maj:t med anledning häraf till 1899 års Riksdag aflåtit proposition i ämnet, hvilken proposition afvikit från det af styrelsen då upprättade förslag endast i så måtto, att af styrelsen ifrågasatta förhöjningar i föreståndarens för anstalten aflöning från 5,000 kronor till 6,000 kronor samt i anslaget till stipendier och premier från 550 kronor till 1,000 kronor icke ansågos bära i propositionen upptagas. Denna innehöll, att Riksdagen ville — med utslutande af de för anstalten beviljade anslag till en lärare i allmän och husbyggnadskonst 1,500 kronor, till befrämjande af undervisningen i byggnadskonst och ornamentsritning 2,000 kronor, till en lärare i elektroteknik 2,000 kronor samt till en lärare i mekanisk teknologi, mekanik och konstruktion af enkla maskindelar 2,000 kronor eller tillsammans 7,500 kronor — dels på ordinarie stat bevilja:

till höjning af aflöningen för en hvar af fyra lektorer, nemligen i matematik och beskrifvande geometri, i kemisk teknologi samt mineralogi och geognosi, i maskinlära och maskinkonstruktioner samt i skeppsbyggeri, från 3,500 kronor till 4,500 kronor	4,000 kronor,
till upprättande af ett nytt lektorat i byggnadskonst och ornamentsritning	4,500 „
till upprättande af ett nytt lektorat i elektroteknik	4,500 „
till höjning af aflöningen för en andre lärare i matematik från 1,000 kronor till 3,000 kronor	2,000 „

till höjning af aflöningen för en andre lärare i allmän kemi från 2,000 kronor till 3,000 kronor	1,000	kronor,
till höjning af aflöningen för en andre lärare i skeppsbyggeri från 1,800 kronor till 3,000 kronor	1,200	„
till höjning af aflöningen för en lärare i väg- och vattenbyggnadskonst från 1,200 kronor till 2,000 kronor	800	„
till höjning af aflöningen för en lärare i allmän mekanik från 1,500 kronor till 2,500 kronor	1,000	„
till aflöning för en lärare i mekanisk teknologi.....	1,500	„
till aflöning för en lärare i konstruktion af enkla maskindelar	1,200	„
till aflöning för en lärare i elementär mekanik	1,200	„
till aflöning för en lärare i elektrokemi.....	800	„
till aflöning för en lärare i landtmäteri	400	„
till höjning af aflöningen för en lärare i svenska språket och bokföring från 400 kronor till 900 kronor ...	500	„
till höjning af aflöningen för en lärare i frihandsteckning från 1,000 kronor till 2,500 kronor	1,500	„
till höjning af aflöningen för en lärare i modellering från 500 kronor till 1,200 kronor	700	„
till höjning af bibliotekariens arfvode från 300 kronor till 800 kronor	500	„
till höjning af aflöningen för en vaktmästare från 750 kronor till 1,200 kronor, med bibehållande af rätt till fri bostad	450	„
till höjning af anslaget till repetitörer från 1,200 kronor till 2,000 kronor	800	„

dels förklara, att för ifrågavarande lektorsbefattningar aflöningen skulle fördelas i lön och tjänstgöringspenningar med 2,600 kronor såsom lön och 1,900 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

dels ock medgifva: att samtliga lektorer och läraren i verkstadsarbete vid anstalten egde att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes af 500 kronor, med rätt för dåvarande lektorer och läraren i verkstadsarbete att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, de efter sin utnämning i sådan egenskap tjänstgjort vid anstalten; att andre läraren i matematik, allmän kemi och skeppsbyggeri egde efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg af 500 kronor; samt att

ålderstilläggen finge utgå af det å riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslag: ålderstillägg.

Hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit hade emellertid af Riksdagen ej bifallits i vidsträcktare mån, än att

dels en hvar af de i den för läroanstalten gällande stat uppförda fyra lektorer, nemligen i matematik och beskrifvande geometri, i kemisk teknologi samt mineralogi och geognosi, i maskinlära och maskinkonstruktioner samt i skeppsbyggeri berättigades att, utöfver dem då tillkommande två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring, efter ytterligare fem års dylik tjänstgöring åtnjuta ett tredje ålderstillägg, likaledes å 500 kronor, att utgå af det å riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslag till ålderstillägg, dock att den lektorerna dittills tillkommande rätt till pension å allmänna indragningsstaten samt deras ställning till lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa icke härigenom underginge någon förändring,

dels ock Riksdagen — med uteslutande af det för anstalten beviljade anslag till en lärare i allmän och husbyggnadskonst 1,500 kronor, af 1,500 kronor utaf anslaget till befrämjande af undervisning i byggnadskonst och ornamentsritning samt af anslaget till en lärare i elektroteknik 2,000 kronor eller tillsammans 5,000 kronor — för upprättande af ett nytt lektorat i byggnadskonst och ornamentsritning och ett nytt lektorat i elektroteknik, båda med enahanda aflöningsförmåner, som af läroanstaltens förutvarande lektorer komme att åtnjutas, på ordinarie stat beviljade tillsammans 7,000 kronor, hvarjemte det ordinarie anslaget ökades med ett belopp af 2,050 kronor, som dittills af läroanstalten tillhörande donationsmedel utgått såsom bidrag till aflöning åt lärarne i landtmäteri, väg- och vattenbyggnadskonst, svenska språket och bokhålleri, frihandsteckning samt modellering, till följd hvaraf anslaget i sin helhet, förut 56,000 kronor, ökades med 4,050 kronor.

Detta Riksdagens beslut hade af Kongl. Maj:t, jemlikt beslut den 19 maj 1899, blifvit godkänt, hvadan statens slutsumma alltså för närvarande uppginge till 60,050 kronor, hvilket belopp vore fördeladt på sätt utvisades af följande

nu gällande stat för Chalmers tekniska läroanstalt:
Föreståndaren, som tillika är lektor

(utom fri bostad).....	kronor 5,000:—
En lektor	„ 3,500:—
Fem lektorer	„ 17,500:—

Transport kronor 26,000:—

	Transport kronor	26,000: —	
En andre lärare i matematik	”	1,000: —	
” ” ” i allmän kemi	”	2,000: —	
” lärare i skeppsbyggeri	”	1,800: —	
” ” i allmän mekanik	”	1,500: —	
” andre lärare i mekanik, mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar ..	”	2,000: —	
” lärare i väg- och vattenbyggnadskonst	”	1,200: —	
” ” i svenska språket och bokföring	”	400: —	
” ” i frihandsteckning	”	1,000: —	
” ” i modellering	”	500: —	
” ” i verkstadsarbete	”	3,000: —	
Sekreterarens arfvode	”	500: —	
Bibliotekariens ”	”	300: —	
Anslag till repetitörer	”	1,200: —	
” för befrämjande af undervisning i byggnadskonst och ornamentsritning	”	500: —	
Vaktmästare (utom fri bostad)	”	750: —	
Stipendier och premier	”	550: —	kronor 44,200: —
Ersättning för aflöningsbidrag, som förut utgått af donationsmedel	”	2,050: —	
Bibliotek, samlingar och laboratorium	kronor	4,600: —	
Verkstaden	”	1,500: —	
Uppvärmning, belysning och diverse utgifter	”	4,000: —	
Till undervisningsmateriel samt ersättning för handledning vid elevernas praktiska arbeten	”	1,300: —	
Ersättning för anskaffad lokal till undervisning i skeppsbyggeri ..	”	2,000: —	
Ersättning för instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande äfvensom för reparationer, ved, ljus m. m. i hvad skeppsbyggeriafdelningen beträffar ..	”	400: —	” 13,800: —
			Summa kronor 60,050: —

Härtill komme den förmån af ålderstillägg, som enligt staten tillkomme dels föreståndaren och öfriga lektorer med 500 kronor efter fem års tjenstgöring och med 500 kronor efter 10 års tjenstgöring, samt de senare med ytterligare 500 kronor efter femton års tjenstgöring, dels läraren i skeppsbyggeri med 250 kronor efter fem års tjenstgöring och med ytterligare 250 kronor efter tio års tjenstgöring; varande samtliga dessa ålderstillägg medgifna till utgående från åttonde hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Omförmälda af 1899 års Riksdag beviljade anslag å 2,050 kronor hade, enligt hvad styrelsens för anstalten nu förevarande framställning utvisade, af styrelsen sålunda fördelats:

Andre läraren i matematik	kronor	400: —
Läraren i väg- och vattenbyggnadskonst	„	300: —
„ i svenska språket och bokföring	„	300: —
„ i frihandsteckning	„	400: —
„ i modellering	„	400: —
„ i landtmäteri	„	250: —
	tillhopa kronor	2,050: —

Då nu styrelsen för läroanstalten, såsom förut angifvits, till Kongl. Maj:t inkommit med förnyad framställning om förändringar i staten för läroanstalten af i det hela samma innehåll som styrelsens år 1898 gjorda hemställan, och styrelsen dervid till stöd för sin framställning hänvisat till hvad styrelsen år 1898 yttrat, har departementschefen nu i korthet erinrat, i den mån styrelsens senaste framställning dertill föranledde, om hvad i det för 1899 års Riksdag framlagda ärendet förekommit.

Styrelsen, som beledsagat denna sin framställning med en utförlig motivering, hade deruti yttrat hufvudsakligen följande.

Den utredning angående de sedan år 1870 inträdda förändringarna i lefnadsomkostnaderna för lärare och med dem jemförliga tjenstemän, som lemnats af den för undersökning af lärarnes vid de allmänna läroverken ekonomiska ställning år 1878 tillsatta komité, hade blifvit af Kongl. Maj:t i hufvudsak gillad, hvilket framginge af Kongl. Maj:ts upprepade propositioner om löneroglering för lärarne vid de allmänna läroverken, senast till 1898 års Riksdag. Emellertid hade, sedan nämnda komité afgifvit sitt betänkande, lefnadsomkostnaderna i allmänhet stigit, till följd hvaraf och då lärarne vore för sin utkomst hänvisade till fasta löneförmåner, de nödvändiga lefnadsomkostnaderna för dem måste anses hafva blifvit ej obetydligt stegrade. Under det att lektorerna vid allmänna läroverk efter den 20 maj 1874, då för dem faststälts fem löne-

grader å 2,500, 3,000, 3,500, 4,000 och 4,500 kronor, icke blott icke fått sina löneförmåner förminskade, utan tvärtom af 1882 år Riksdag erhållit på extra stat en löneförbättring af 500 kronor om året, med undantag för dem, som befunnit sig i högsta lönegraden, för hvilka nämnda löneförbättring hittills utgått med 250 kronor, men af 1898 års Riksdag höjts till 500 kronor, till följd hvaraf alltså lektorslönerna vid allmänna läroverken från och med 1899 års början utginge med 3,000, 3,500, 4,000, 4,500 och 5,000 kronor af statsmedel, så hade deremot lönen för lektorer vid Chalmers tekniska läroanstalt, hvilken lön under åren 1866—1873 utgjort 3,500 kronor om året, men sistnämnda år höjts med ett så kalladt dyrtidslägg å 700 kronor, år 1878 blifvit sänkt till det ursprungliga beloppet under samtidigt införande af två vilkorliga ålderstillägg, hvardera å 500 kronor, så att från sistnämnda år lektorernas lönegrader vid anstalten utgjort 3,500, 4,000 och 4,500 kronor. På grund af de i Göteborg rådande synnerligen höga prisen på bostadslägenheter hade dessutom icke blott lektorerna, utan äfven öfriga ämneslärare vid dervarande allmänna läroverk af kommunen tillerkänts hyresersättning, hvilken för lektorer utginge med 700 kronor i första och 850 kronor i andra lönegraden samt 1,000 kronor i öfriga lönegrader. Någon utsigt för utverkande af motsvarande förmån åt lärarne vid Chalmers tekniska läroanstalt förefunnes desto mindre, som denna anstalt i olikhet med de allmänna läroverken icke kunde sägas ega karakteren af ett lokalt undervisningsverk, närmast afsedt för stadens och den kringliggande nejdens ungdom, utan i likhet med tekniska högskolan måste betraktas som en teknisk bildningsanstalt för hela riket, hvilket bäst framginge af det sakförhållande, att anstalten fått och allt fortfarande finge mottaga lärjungar från Sveriges samtliga provinser, ja till och med från grannländerna Norge, Danmark och Finland. Än ogynsammare stälde sig lektorernas vid ifrågavarande anstalt lönevillkor, om de jemfördes med dem, som åtnjötes af professorerna vid tekniska högskolan, hvilket i synnerhet framträdde, i fall man beräknade medellönen under trettio års tjänstgöring.

För lektor vid Chalmers tekniska läroanstalt skulle, under förutsättning af trettio tjänstår, krävas en årlig löneförbättring af 841 kronor 67 öre, för att hans medelinkomst skulle blifva jemgod med lektorernas vid allmänna läroverken i Göteborg, och 1,750 kronor, för att medelinkomsten skulle blifva likställd med professorernas vid tekniska högskolan. Sagda uppgifter framginge närmare af följande utaf styrelsen meddelade tabellariska öfversigt:

	Nuvarande lektorslö- lön vid Chalmers tekniska läro- anstalt		Lektorslön vid all- männa läroverk i Göteborg f. o. m. år 1899		Professorslön vid tekniska högskolan	
	kronor	öre	kronor	öre	kronor	öre
1:a lönegraden	3,500	—	3,700	—	6,000	—
2:a »	4,000	—	4,350	—	6,000	—
3:e »	4,500	—	5,000	—	6,000	—
4:e »	4,500	—	5,500	—	6,000	—
5:e »	4,500	—	6,000	—	6,000	—
Medellön under 30 år	4,250	—	5,091	67	6,000	—

Lektorernas vid Chalmers tekniska läroanstalt undervisning vore ur kvantitativ synpunkt fullt lika, stundom till och med mera omfattande än lektorernas vid allmänna läroverk, hvarjemte äfven större kompetensfordringar måste ställas på de förre och särskildt längre utbildning inom det praktiska lifvet af dem fordras, under det att å andra sidan undervisningen inom anstaltens högre afdelning till sin natur vore så likartad med den, som lemnades vid tekniska högskolans motsvarande fackafdelningar, att nästan samma kompetens vore nödig för erhållande af en lektorstjänst vid läroanstalten som af en professorsbefattning vid tekniska högskolan; och då undervisningsskyldigheten för en lektor vid läroanstalten och en professor vid tekniska högskolan vore lika omfattande, syntes rättvisa och billighet kräfva, att lektorslönen vid Chalmers tekniska läroanstalt snarast borde hafva ett medelvärde mellan lönen för en professor vid tekniska högskolan och lektorslönen vid allmänna läroverk i Göteborg.

Äfven för Chalmers tekniska läroanstalts samtliga öfrige lärare kunde samma ofördelaktiga löneförhållanden som för lektorerna anses vara gällande.

Under de sista decennierna hade lärjungeantalet vid anstalten befunnit sig i en hastig och nästan oafbruten tillväxt, så att detta antal under åren 1881—1885 i medeltal utgjort 110, under åren 1886—1890 153, under åren 1891—1895 227, år 1896 241 och under läsåret 1897—1898 262, deraf 153 i den högre afdelningen. Antalet hade sålunda i jmförelse med den förstnämnda siffran vida mer än fördubblats, hvarigenom elevantalet i de olika årskurserna stigit betydligt och numera regelbundet i vissa årskurser öfverstege 50, 60, ja 65. Lärarnes redan i och för sig trägna och

ansvarsfulla arbete hade derigenom blifvit mer än skäligen ökad utan något som helst vederlag, hvilket framträdde så mycket skarpare vid läroanstalten, som derstädes, i olikhet med hvad som vore förhållandet vid tekniska högskolan, ej funnes anställda några assistenter åt de ordinarie lärarne.

Framstegen inom tekniken hade under de senaste årtionden varit snabbare än inom något annat läroområde och stälde kraf icke blott på ökad arbete, utan äfven på ökade tillgångar hos lärarne för inköp af litteratur, i fall det skulle blifva dem möjligt att ens tillnärmelsevis hålla sig i jernhöjd med utvecklingen inom deras respektive läroämnen och öfver hufvud uppfylla de fordringar, som måste ställas på ungdomens handledare vid en högre teknisk läroanstalt. Lärarnes vid Chalmers tekniska läroanstalt ställning vore äfven i det afseendet ogynsam, att Göteborg icke egde något naturvetenskapligt eller tekniskt bibliotek utöfver anstaltens egen boksamling, i hvilken på grund af anslaget knapphet flere lärofack med nödvändighet måste blifva synnerligen ofullständigt representerade.

Den ofördelaktiga ekonomiska ställning, läroanstalten sålunda hade att erbjuda sina lärare, hade slutligen icke kunnat undgå att göra dess lärareplatser föga begärliga, såsom bäst framginge dels deraf, att lärarne vid anstalten sökte anställning vid annan undervisningsanstalt, och dels än mer deraf, att en lärarebefattning sådan som den i mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar ej ens kunnat tillsättas af brist icke blott på kompetente sökande, utan på sökande öfver hufvud, ett förhållande som, med hänsyn till den för närvarande eljest rådande starka konkurrensen på lärarebanan i allmänhet, måste betraktas såsom synnerligen talande och som, derest icke förut omförmälda missförhållanden snart undanröjdes, kunde komma att högst menligt inverka på undervisningens godhet och omöjliggöra läroanstaltens uppehållande på den ståndpunkt, den hittills lyckats intaga.

Nära ett fjerdedels århundrade hade förflutit, sedan planen i allt väsentligt uppgjorts till ämnesfördelningen och omfattningen för de olika lärarnes undervisning vid anstalten, om ock vid ett par tillfällen under denna tid statsmagtarna beviljat ökade anslag åt anstalten. På grund af ändrade tidsförhållanden och ökade kraf på den tekniska undervisningen kunde frågan om utverkande af högre löner åt lärarne icke inskränkas till föresläendet af en allmän proportionerlig löneförhöjning, utan måste jemkningar ega rum i de olika lärarnes undervisningsskyldighet och deraf ändringar förorsakas äfven i deras löneförmåner.

Lönen för lektorerna ansåge styrelsen böra höjas från 3,500 kronor till 4,500 kronor, äfven med hänsyn dertill, att lektorerna vid tekniska

högskolan åtnjöte en aflöning, som vore jemförlig med eller öfverstege lektorernas vid Chalmers tekniska läroanstalt, ehuru de hade en betydligt mindre tjänstgöring, i allmänhet ej uppgående till halfva antalet timmar, och oaktadt deras undervisning omfattade de förberedande ämnen, som vid läroanstalten icke sköttes af lektorerna, utan af de öfriga lärarne.

Vidkommande det begärda ålderstillägget till läraren i verkstadsarbete eller den så kallade verkmästaren erinrade styrelsen, att denne lärare vore så strängt upptagen af tjänstgöringen vid anstalten, att han måste uteslutande egna sig åt densamma, i det att hans undervisningstid uppginge till omkring 30 timmar i veckan förutom det öfvervakande af arbeten på verkstaden för anstaltens räkning, som mellan lektionstimmarna vore af nöden. Då denne lärare därför med afseende på tjänstgöringens omfattning och stadigvarande natur vore fullt jemförlig med lektorerna, ansåge styrelsen fördelaktigast, om honom bereddes löneförbättring på det sätt, att han finge rättighet att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring, räknadt från och med kalenderåret näst efter det, då han till tjänsten utnämndes, åtnjuta ett ålderstillägg af 500 kronor och efter ytterligare fem års dylik tjänstgöring ett ålderstillägg af jemväl 500 kronor.

När platsen som lärare i mekanik, mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar första gången blifvit tillsatt, hade tjänsten lemnats åt samma person, åt hvilken uppdragits befattningen såsom föreståndare vid den då nyligen grundade, i sammanhang med Chalmers tekniska läroanstalt stående materialprofningsanstalten; men sedan år 1895 en förening af dessa tjänster befunnits olämplig på grund af sistnämnda anstalts utveckling, hade inträffat, att, då lärareplatsen förklarats ledig, icke någon sökande anmält sig. Med Kongl. Maj:ts tillstånd hade platsen derefter under tre år uppehållits genom undervisningens fördelning på två af lärarne vid läroanstalten. Då platsen under våren 1898 å nyo förklarats ledig, hade anmält sig två sökande, hvilka dock icke förmått visa sin kompetens. De med platsen förbundna löneförmåner, utgörande för en undervisning af tolf timmar i veckan 2,000 kronor om året utan utsigt till erhållande af ålderstillägg och utan pensionsrätt, vore ock så obetydliga, att man ej kunde vänta att uti ämnen, som hvart för sig kräfde omfattande bokliga förberedelser och stor praktisk erfarenhet, vinna lämpliga lärarekrafter. En väsentlig höjning i anslaget måste därför vidtagas, derest det afsedda målet skulle vinnas.

Enligt styrelsens ursprungliga förslag till undervisningsplan för den nämnda lärareplatsen hade deri ingått äfven tre timmars undervisning i

elementär mekanik. Denna undervisning hade dock genast måst uteslutas från ifrågavarande lärares undervisningsskyldighet och hade hittills uppehållits på provisoriskt sätt genom förordnande af än en och än en annan lärare, hvilket ej kunde anses tillfredsställande. Hittills hade denna undervisning af brist på lärarekrafter varit gemensam för lägre afdelningens andra årskurs och eleverna i kemi uti högre afdelningens andra årskurs. I betraktande af det betydligt högre kunskapsmått i matematik, som eleverna i kemi egde i jemförelse med lägre afdelningen, kunde en sådan anordning ej betraktas annorledes än såsom en nödfallsutväg. Jemväl på grund af elevantalets ökning måste nämnda anordning ändras, enär antalet elever i lägre afdelningens andra årskurs icke oväsentligt öfverstege 60 och antalet elever i kemi i nämnda årskurs af högre afdelningen utgjorde 11. Undervisningen i mekanik borde enligt styrelsens åsigt meddelas nämnda elever af högre afdelningen under fyra timmar, skildt från lägre afdelningen, för hvilken undervisningen i mekanik lämpligen kunde bibehållas vid samma timtal som tillföre. Totala undervisningstiden för de ämnen, som från början afsetts skola tillhöra ifrågavarande lärarebefattning, utgjorde sex timmar i mekanisk teknologi, deraf fyra uti högre afdelningens tredje årskurs och två i samma afdelningens andra årskurs, sex timmar i konstruktion af enkla maskindelar uti högre afdelningens andra årskurs samt sju timmar i elementär mekanik, deraf fyra för eleverna i kemi uti högre afdelningens andra årskurs och tre uti lägre afdelningens andra årskurs eller tillhoppa nitton timmar. Vid tekniska högskolan vore den motsvarande undervisningen fördelad på en professur i mekanisk teknologi, ett lektorat i konstruktion af enkla maskindelar och ett lektorat i elementarmekanik och beskrifvande maskinlära. Läroämnena mekanisk teknologi, konstruktion af enkla maskindelar och elementär mekanik förutsatte hos läraren så väsentligt olika utbildning, att det mötte rätt stora svårigheter att finna en person, som kunde och ville åtaga sig undervisning i dem alla. Styrelsen föreställde sig därför, att det vore lämpligast, att ämnena fördelades på tre lärareplatser med mindre tjänstgöringsskyldighet, styrelsen obetaget att, derest förhållandena gjorde sådant önskvärdt, förena två eller tre af dessa befattningar hos samma person.

Undervisningen i teoretisk mekanik omfattade för närvarande 7 $\frac{1}{2}$ timmar uti högre afdelningens andra årskurs inom samtliga facken med undantag af det kemiska. Detta läroämne utgjorde ett af de väsentligaste underlagen för såväl den egentliga maskinläran som ingenjörsvetenskapen i allmänhet. Särskildt gälde detta för hus- och brobyggnadskonsten, på hvilket område de rent teoretiska framstegen under de senare åren ledt

till bildandet af en särskild hjälpvetenskap, den så kallade byggnads-mekaniken. Oaktadt det knappt gäfves något högre tekniskt läroverk utomlands, der ej särskild undervisning meddelades i detta ämne, och byggnadsstatik sedan flere år tillbaka varit upptagen såsom sjelfständigt ämne vid tekniska högskolan, hade styrelsen af brist på medel sett sig ur stånd att vid Chalmers tekniska läroanstalt införa undervisning i detta ämne. Denna brist hade visserligen i någon mån afhjelpats derigenom, att läraren i teoretisk mekanik vid sidan af sitt egentliga ämne behandlat några af de elementäraste frågorna inom jordtrycks- och hvalftheorierna, hvarjemte lektorn i maskinlära jemte sitt eget ämne äfven genomgått de allra första grunderna i grafostatiken, men behovet af ökad undervisning i ämnet hade emellertid år efter år stegrats och under de två sista läsåren visat sig så tvingande, att eleverna på egen bekostnad beredt sig enskild undervisning i ämnet. Lärarekollegiet vid anstalten, hvilket redan för flera år sedan framhållit ifrågavarande behof, hade nu föreslagit, att den erforderliga ökningen skulle åstadkommas genom utsträckning af lärarens i teoretisk mekanik undervisning med tre timmar. Denne lärarens undervisning skulle sålunda komma att omfatta 10—11 timmar på läroanstaltens högsta stadier. Hans lön borde därför i motsvarande mån ökas.

Den kemiska teknologiens omfång hade till följd af den kemiska industriens utveckling under de sista årtiondena högst väsentligt ökats. Detta läroämne hade särskildt genom elektrolysens mångfaldiga och ständigt ökade användning inom den kemiska fabriksdriftens olika grenar och inom de praktiska undersökningsmetoderna för kemiskt-tekniska produkter utvidgats med en ny och i tillämpningen ej minst för vårt land vigtig gren, den tekniska elektrokemien, hvars betydelse redan hunnit blifva så känd och erkänd, att vid så godt som alla tekniska läroanstalter särskilda lärarebefattningar inrättats för dess tillgodoseende. Om utbildningen inom den kemiska fackafdelningen vid läroanstalten skulle kunna hållas i jernhöjd med nutidens kraf, syntes det därför vara oundgängligen nödvändigt, att tillfälle bereddades eleverna i högre afdelningen till undervisning äfven i elektrokemi. Men då lektorn i kemisk teknologi redan hade en tjänstgöring af sammanlagdt 24—25 timmar i veckan, kunde denna icke vidare utsträckas, utan förestälde sig styrelsen, att ett arfvode borde i staten upptagas för en lärare i detta ämne.

Undervisningen i landtmäteri hade tidigare varit inbegripen i lärarens i matematik tjänstgöringsskyldighet, men hade sedan en följd af år varit skild derifrån dels på den grund, att matematikundervisningen

svårt ut och dels därför att lämpligare handledning för eleverna kunde erhållas genom anlåtande af annan person med större praktisk erfarenhet uti ifrågavarande ämne. Styrelsen ansåge, att det af donationsmedel till lärare i detta ämne förut anvisade arvode borde höjas, särskildt med fäst afseende derpå, att läraren måste i och för praktiska arbeten på fältet med eleverna på egen bekostnad uppehålla sig utom hemorten.

Till bibliotekariens aflöning vore i staten upptaget ett arvode af 300 kronor. Med den utveckling, bokförrådet numera erhållit, vore detta belopp påtagligen oproportionerligt ringa. Det hade ej heller varit möjligt att af bibliotekarien fordra en sådan katalogisering af läroanstaltens böcker som bokförrådets vikt eljest skulle hafva kräft, likasom styrelsen ej heller kunnat påfordra, att biblioteket hölles öppet för elevernas och allmänhetens betjenande under mera än fyra timmar i veckan. Till afhjelpande af dessa oegentligheter anhölle styrelsen om förutnämnda ökning i bibliotekariens aflöning.

För de öfriga lärarne hade äfven åtskilliga jemkningar i omfånget af deras tjenstgöring egt rum, sedan deras lön reglerats på 1870-talet, och styrelsen hade med donationsmedel sökt afhjelpa de svåraste obilligheterna genom anslags beviljande, men af bristande medel ej kunnat göra det så som önskligt varit. I nedanstående tabell hade styrelsen upptagit för dessa lärare i olika kolumner deras tjenstgöringsskyldighet, nuvarande aflöning och den för dem föreslagna arfvodesförhöjningen.

Lärare i	Timmar i veckan.	Enligt gällande stat. Kronor.	Tillägg af donations- medel. Kronor.	Föreslagen höjning. Kronor.	Föreslagen lönestat. Kronor.
Väg- och vattenbyggnads- konst	7½	1,200	300	500	2,000
Allmän kemi	14	2,000	—	1,000	3,000*)
Skeppsbyggeri	18	1,800**)	—	1,200	3,000**)
Matematik	16	1,000	600	1,400	3,000**)
Svenska språket och bok- hålleri	6	400	100	400	900
Frihandsteckning	18	1,500	400	600	2,500
Modellering	8	500	400	300	1,200

*) Jemte ett ålderstillägg å 500 kronor.

***) Jemte två ålderstillägg å 250 kronor hvardera.

Uti staten vore slutligen upptagen en aflöning åt vaktmästaren af 750 kronor jemte fri bostad. Läroanstaltens lokaler hade under det sista decenniet så väsentligt ökat genom hufvudbyggnadens påbyggnad med anledning af skeppsbyggeriskolans förening med anstalten, genom inredning af elektrotekniskt laboratorium i källarvåningen och senast genom den kemiska laboratorieflygelns tillbyggnad till tomtgränsen i tre våningar, att styrelsen nödgats anvisa till städningsbidrag åt vaktmästaren 275 kronor om året. Detta oaktadt måste vaktmästarens aflöning anses vara mycket knapp, om afseende fästes vid behovet af biträde för städningens nöjaktiga skötsel och jämförelse anställdes med lönen för vaktmästare med liknande tjänstgöring och ansvar. Vaktmästarens lön kunde, enligt styrelsens åsigt, billigtvis icke sättas under det föreslagna beloppet 1,200 kronor.

Styrelsen åberopade till sist ett vid skrifvelsen fogadt utdrag af anstaltens räkenskaper för åren 1896 och 1897, utvisande, att utgifterna väsentligt öfverstigit den fastställda staten, och att styrelsen nödgats använda större delen af donationsfondernas räntor för att bestrida anstaltens löpande utgifter.

På grund af remiss hade statskontoret, enligt hvad af statsrådsprotokollet vidare inhemtas, till Kongl. Maj:t afgifvit utlåtande öfver styrelsens omförmälda framställning.

Efter erinran, att ifrågavarande läroanstalt bestode af två särskilda afdelningar, af hvilka den högre skulle ega en verkningskrets emellan den tekniska högskolans och de tekniska elementarskolornas, så att undervisningen erhöles en vetenskapligt-teknisk riktning, och den lägre vara afsedd att bibringa en allmänfattlig undervisning, företrädesvis afseende den praktiska tillämpningen, äfvensom att, med hänsyn till den mera utsträckta undervisning, som vid ifrågavarande läroanstalt skulle meddelas, aflöningen för föreståndaren och lektorerna derstädes blifvit vid upprättande af aflöningsstaten bestämd till belopp, som för hvar och en af dem från början med 500 kronor öfverstege den för föreståndare och lektorer vid tekniska elementarskolorna fastställda aflöning, hade statskontoret i nämnda utlåtande anfört bland annat följande.

Hvad anginge lektorerna, i hvilkas aflöning förhöjning ifrågasatts, så att densamma skulle komma att uppgå i första lönegraden till 4,500 kronor, i andra till 5,000 kronor och i tredje till 5,500 kronor, så och enär aflöningen för allmänna läroverkens lektorer med inräkning af å extra stat anvisadt lönetillägg i de fyra lägsta för dessa

lektorer bestämda lönegrader belöpte sig till respektive 3,000, 3,500, 4,000 och 4,500 kronor samt i den femte lönegraden från och med år 1899 till 5,000 kronor, samt den stadgade årliga undervisningstiden vid läroanstalten snarare öfverstege än understege den för allmänna läroverken bestämda, ansåge statskontoret en förhöjning af lektorslönerna vid ifrågavarande läroanstalt med 500 kronor eller till 4,000, 4,500 och 5,000 kronor i respektive lönegrader lämpligen böra ega rum, helst lektorerna vid allmänna läroverken för uppflyttning i högre lönegrad egde tillgodoräkna sig före befordran till lektor utöfvad viss annan tjänstgöring vid eller utom allmänna läroverken. Dock borde, på det någon höjning i den lektorerna vid läroanstalten tillförsäkrade pension från rikets allmänna indragningsstat icke måtte ega rum, aflöningen, i likhet med hvad som iakttagits i de tid efter annan och senast vid 1898 års riksdag föreslagna löneregleringar för lärarne vid allmänna läroverken, fördelas i lön och tjänstgöringspenningar sålunda, att af aflöningen 2,600 kronor ansåges såsom lön och 1,400 kronor såsom tjänstgöringspenningar, hvarvid ålderstilläggen betraktades såsom tillägg till sjelfva lönen.

Då styrelsen vitsordat, att verkmästarens undervisningstid vid läroanstalten uppginge till omkring trettio timmar i veckan utom det öfvervakande af arbetena å verkstaden för läroanstaltens räkning, som mellan lektionstimmarne vore af nöden, och att han sålunda uteslutande måste egna sig åt sin tjänst, syntes styrelsens förslag om beredande af förbättring i verkmästarens aflöning medelst beviljande af ålderstillägg efter fem och tio år med 500 kronor hvarje gång vara af förhållandena påkalladt och böra till bifall förordas.

Den föreslagna förhöjningen i vaktmästarens arfvode syntes ock, med afseende å den honom åliggande skyldighet att ombesörja städningen i läroanstaltens lokaler, vara med billighet öfverensstämmande.

Hvad åter anginge styrelsens i öfrigt framställda förslag till omreglering af tjänster och aflöningsförhållanden vid läroanstalten, vore statskontoret, med jemväl fästadt afseende å det i § 9 af stadgarne för anstalten gjorda medgifvande, att två af de så kallade andre-lärare-befattningarna kunde, om styrelsen så funne lämpligt, förenas hos en person, hvilket medgifvande styrelsen ifrågasatt att i visst fall få utsträckt så, att två eller tre dylika befattningar kunde hos en person förenas, icke i tillfälle att bedöma, om eller i hvad mån läroanstaltens verksamhet numera påkallade en dylik omreglering, hvarför statskontoret ansett sig endast böra härutinnan erinra: att beträffande läraren i väg- och vattenbyggnadskonst, andre läraren i matematik, läraren i

frihandsteckning, läraren i modellering och den till inrättande föreslagna lärarebefattningen i elektrokemi förekomme, att i staten för tekniska högskolan upptoges från och med år 1899 2,000 kronor för en extra lärare i väg- och vattenbyggnadskonst, 1,800 kronor för en extra lärare i matematik, 1,600 kronor för en extra lärare i frihandsteckning, 1,000 kronor för en extra lärare i modellering samt 1,200 kronor för en extra lärare i elektrokemi; att, enligt hvad 1897 års räkenskaper utvisade, förening af befattningar vid läroanstalten i så måtto egt rum, att föreståndaren tillika utöfvat sekreterarebefattningen, att andre läraren i matematik tillika uppburit arfvodet för lärarebefattningen i svenska språket och bokföring äfvensom såsom repetitör åtnjutit arfvode med 300 kronor, för år räknadt, att andre läraren i kemi innehaft arfvodet såsom bibliotekarie samt att andre läraren i skeppsbyggeri tillika tienstgjort såsom lärare i konstruktion af enkla manskindelar med arfvode af 900 kronor och såsom repetitör med arfvode af 300 kronor; att, enligt 1897 års räkenskaper, Chalmers tekniska läroanstalts under frimurarebarnhusdirektionens vård och förvaltning stående donationsfonder vid nämnda års utgång uppgått till 381,746 kronor 87 öre, deraf 292,018 kronor 73 öre utgjordes af byggnader och inventarier samt återstoden 89,728 kronor 14 öre, vore förräntad; samt att under år 1897 till läroanstaltens kassaförvaltare af nämnda direktion öfverlemnats räntemedel till belopp af 3,529 kronor 25 öre, deraf 1,322 kronor 28 öre återburits, så att under året kommit läroanstalten till godo 2,206 kronor 97 öre.

Härefter hade styrelsen för anstalten, med anledning af hvad statskontoret i ärendet yttrat, i hufvudsak anført följande.

Vid jmförelsen mellan lönerna för lektorerna vid Chalmers tekniska läroanstalt och vid de allmänna läroverken syntes det hafva undgått statskontorets uppmärksamhet, att de senare i Göteborg af kommunen uppbure hyresersättning med 700 kronor i första lönegraden, 850 kronor i den andra och 1,000 kronor i de öfriga lönegraderna utan att någon utsigt finnes, att dylik hyresersättning skulle kunna utverkas åt lektorerna vid Chalmers tekniska läroanstalt, då denna mottoge sina elever från landets olika delar och således måste betraktas som en stats- och ej såsom en stadsinstitution. Billigheten kräfde också utan all fråga, att lektorlönen vid Chalmers tekniska läroanstalt något öfverstege den vid allmänna läroverken, då undervisningen vid den förra rörde sig på ett högre område och sålunda vore mera omfattande. Den nämnda jmförelsen bekräftade sålunda styrelsens åsigt om lämpligheten af en löneförhöjning af 1,000 kronor. Då statskontoret, under framhållande af att Chalmers

tekniska läroanstalt intoge en ställning mellan de tekniska elementarläroverken och tekniska högskolan, ansåge, att på denna grund lektorerna vid förstnämnda läroverk borde hafva 500 kronors högre lön än lektorerna vid de tekniska elementarläroverken, syntes i denna slutledning ligga ett förbiseende deraf att lefnadsomkostnaderna i Göteborg vore så mycket högre, att en löneskilnad af 500 kronor mellan dessa båda kategorier af lektorer redan på denna grund vore motiverad. I betraktande af att anstalten intoge en sådan ställning mellan de tekniska elementarläroverken och tekniska högskolan, som ofvan nämnts, borde därför nämnda löneskilnad sättas till 1,000 kronor, om båda synpunkterna beaktades och Chalmers tekniska läroanstalts lektorsplatser ej skulle blifva mindre eftersökta än de andra läroanstalternas.

För den händelse Kongl. Maj:t skulle gilla statskontorets åsigt, att en uppdelning att lektorernas aflöning i lön och tjänstgöringspenningar skulle ega rum på sådant sätt, att lektorerna kunde i pension undfå lönen oafkortad, utan att det nuvarande pensionsbeloppet, 80 procent af 4,500 kronor eller 3,600 kronor, höjdes, skulle med den af styrelsen föreslagna löneförhöjningen tjänstgöringspenningarne uppgå till 1,900 kronor. Proportionen mellan lön och tjänstgöringspenningar skulle sålunda blifva något olika mot hvad annars vore vanligt vid statens lärareplatser, men på grund af de stora fordringar på praktisk erfarenhet, som måste ställas på dem, som skulle äfven för kortare tid uppehölle en lektorstjänstgöring vid de tekniska läroverken, och den deraf härflytande svårigheten att vid lektorernas tjänstledighet på grund af sjukdom eller af annan anledning finna lämplig vikarie, äfvensom af andra skäl kunde ett jemförelsevis högt belopp för tjänstgöringspenningarne väl försvaras.

Såsom tillägg till hvad förut af styrelsen och statskontoret anförts beträffande önskligheten deraf, att verkmästaren tilldelades två ålderstillägg om 500 kronor hvardera, ville styrelsen, derest det ej af sig sjelft vore klart, framhålla behöfligheten af att ett kommande beslut finge retroaktiv verkan på den nuvarande innehafvaren af platsen, så att han för lönetilläggens erhållande finge tillgodoräkna sig den tid, han hittills på platsen tjänstgjort under i öfrigt fastställda vilkor.

Statskontoret hade sammanställt läraren i väg- och vattenbyggnadskonst, andre läraren i matematik, läraren i frihandsteckning och läraren i modellering vid Chalmers tekniska läroanstalt med några extra lärare vid tekniska högskolan, men härvid missuppfattat dessa lärares ställning och tjänstgöringsskyldighet. Läraren i väg- och vattenbyggnadskonst vid Chalmers tekniska läroanstalt vore högste represen-

tanten för sitt ämne och således jemförlig med professorn i samma ämne vid tekniska högskolan och icke med dennes biträde, om ock lönen för läraren vid Chalmers tekniska läroanstalt på grund af det mindre timantal, hans undervisning omfattade, ej borde sättas högre än hvad af styrelsen begärts. På grund af befintligheten af en två-årig lägre afdelning vid Chalmers tekniska läroanstalt, till hvilken icke någon motsvarighet finnes vid tekniska högskolan, hade de vid Chalmers tekniska läroanstalt anställda nyssnämnde lärarne i matematik, frihandsteckning och modellering, hvilkas tjänstgöring fullständigt eller delvis vore förlagd till nämnda lägre afdelning, enligt de i styrelsens framställning lemnade uppgifterna en så stor tjänstgöringsskyldighet, att lönen ej borde kunna sättas lägre än styrelsen föreslagit. Särskildt borde framhållas, att de alla hade sjelfständig undervisning med uti afgangsexamina ingående betygssättning.

Såsom ett betydande tillägg till hvad statskontoret anfört om läroantaltens ekonomiska ställning kunde följande sammanställning af 1887 och 1897 års bokslut tjena. Såsom statskontoret anfört, utgjorde donationsfonden vid 1897 års slut, utöfver hvad som låge uti anstaltens byggnader och inventarier, 89,728 kronor 14 öre, hvaraf under det senaste årtiondet i nya donationer tillkommit 9,554 kronor 49 öre. Af de före år 1887 befintliga donationsfondernas kapital hade således vid 1897 års slut återstått att förräntas för anstaltens räkning endast 80,173 kronor 65 öre. Vid 1887 års slut utgjorde motsvarande kapital 106,995 kronor 41 öre, och om dertill lades hvad som under år 1887 användts till den med anledning af skeppsbyggeriskolans då inträffade förening med läroanstalten företagna nybyggnaden eller 41,781 kronor 81 öre, uppkomme beloppet 148,777 kronor 22 öre. Läroanstalten hade sålunda under åren 1887—1897 utöfver donationsräntornas belopp nödgats använda icke mindre än 68,603 kronor 57 öre af kapitalet för att kunna motsvara de stora fordringar på undervisningslokaler, som det ökade elevantalet framkallat; och under år 1898 hade en ytterligare byggnad påbörjats, som med inredning beräknats kosta 35,000 kronor.

Efter denna återblick har departementschefen redogjort för styrelsens för läroanstalten nu ifrågavarande förslag till omgestaltning af anstaltens aflöningsstat.

Af en sammanställning af hvad styrelsen i sina förut omnämnda skrivelser af den 27 september 1899 och den 29 september 1900 föreslagit, framginge, att styrelsen nu, i hufvudsaklig anslutning till

styrelsens år 1898 gjorda framställning, hemstälde om följande förändringar i den för anstalten gällande stat, nemligen:

att lönen för en hvar af de nuvarande sex lektorerna måtte höjas från 3,500 kronor till 4,500 kronor, med rätt för dem att i likhet med föreståndaren åtnjuta två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring;

att läraren i verkstadsarbete, som enligt staten åtnjöte i aflöning 3,000 kronor, måtte berättigas att erhålla ålderstillägg efter fem års väl vitsordad tjänstgöring med 500 kronor och efter tio års dylik tjänstgöring med ytterligare 500 kronor;

att aflöningen för nedanstående lärare måtte ökas, nemligen för andre läraren i matematik, hvilken för närvarande uppbure två arfvoden om tillhopa 1,400 kronor (jemte 200 kronor af tillgängliga donationsmedel), till 3,000 kronor, för andre läraren i allmän kemi från 2,000 kronor till 3,000 kronor och för läraren i skeppsbyggeri från 1,800 kronor till 3,000 kronor, med rätt för en hvar af nämnda tre lärare till ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjänstgöring;

att aflöningen likaledes måtte ökas för läraren i allmän mekanik från 1,500 kronor till 2,500 kronor, för läraren i väg- och vattenbyggnadskonst, hvilken för närvarande uppbure två arfvoden om tillhopa 1,500 kronor, till 2,000 kronor och för läraren i modellering, som jemväl uppbure två arfvoden om sammanlagdt 900 kronor, till 1,200 kronor;

att i stället för nu utgående 2,000 kronor till en andre lärare i mekanisk teknologi, mekanik och konstruktion af enkla maskindelar samt två arfvoden om tillhopa 700 kronor till läraren i svenska språket och bokföring måtte i staten uppföras följande arfvodesbelopp, nemligen 1,500 kronor till en lärare i mekanisk teknologi, 1,200 kronor till en lärare i konstruktion af enkla maskindelar, 1,200 kronor till en lärare i elementär mekanik, 2,000 kronor till en lärare i svenska och tyska språken samt 600 kronor till en lärare i bokföring, styrelsen obetaget att, derest förhållandena gjorde sådant önskvärdt, förena två eller tre af först nämnda platser på en person;

att aflöningen till läraren i frihandsteckning, hvilken lärare, förutom två arfvoden om tillhopa 1,400 kronor, uppbure det till undervisning i byggnadskonst och ornamentsritning anvisade anslag om 500 kronor eller sammanlagdt 1,900 kronor, måtte höjas till 2,500 kronor, med rätt för nämnde lärare till ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjänstgöring;

att en ny lärarebefattning i elektrokemi måtte inrättas med arfvode af 800 kronor;

att för undervisning i landtmäteri, hvartill för närvarande utginge 250 kronor af tillgängliga anslagsmedel, måtte anvisas 400 kronor;
att bibliotekariens arvode måtte höjas från 300 kronor till 800 kronor;
att vaktmästarens arvode, enligt staten utgörande, förutom fri bostad, 750 kronor, måtte höjas till 1,200 kronor med bibehållande af rätt till fri bostad;

samt att, i stället för i staten uppfördt anslag till repetitörer, 1,200 kronor, måtte anvisas 8,100 kronor till assistenter och repetitörer samt 1,500 kronor till arbetsbiträden på verkstaden.

Den af styrelsen sålunda begärda ökning i nu utgående anslag till läroanstalten uppginge till sammanlagt 26,300 kronor.

Ifrågavarande af styrelsen gjorda framställning öfverensstämde i det hela med dess år 1898 upprättade förslag, men skilde sig derifrån dels derutinnan, att ingen förhöjning begärdes i föreståndarens för anstalten aflöning samt i anslaget till stipendier och premier, dels i fråga om anordnandet af undervisningen i svenska språket och bokföring, som år 1898 icke föranledt annan hemställan från styrelsens sida än om ökning af lärarens i dessa ämnen lön från 400 kronor till 900 kronor, dels i fråga om anslaget till repetitörer, hvaruti år 1898 föreslagits en förhöjning från 1,200 kronor till 2,000 kronor, och dels i fråga om ålderstillägg till läraren i frihandsteckning, hvarom år 1898 ingen framställning förelegat.

På sätt ofvan angifvits, hade styrelsen föreslagit aflöning dels till en lärare i svenska och tyska språken dels ock till en lärare i bokföring. Till stöd för denna anordning hade styrelsen i hufvudsak anført följande:

Alldenstund en väsentlig del af eleverna i anstaltens första årskurs utgjordes af ynglingar, som endast åtnjutit folkskolebildning, förefunnes naturligtvis ett behof för dessa elever att genom sjelfstudier fylla luckorna uti sitt kunskapsförråd, så att ojemnheterna i afseende å årskursens elevers allmänbildning, så långt möjligt vore, utjmnades. Det vore naturligtvis i hög grad önskligt, att läroanstalten kunde understödja detta elevernas sjelfarbete genom meddelande af en något grundligare språkundervisning än som nu vore fallet, helst som vigten häraf för den blifvande teknikern vore påtaglig och de från folkskolan kommande eleverna just i språkligt hänseende vore svagast underbyggda. Styrelsen hade därför, under erinran att språkundervisningen vid de tekniska elementarskolorna vore i staten intagen, velat föreslå, att den nu i första årskursen meddelade undervisningen i svenska språket ökades från två till fyra timmar i veckan samt att undervisning

i tyska språket infördes under likaledes fyra timmar i veckan. Det vore emellertid lämpligt, att språkundervisningen fortsattes äfven i andra årskursen. Genom att ordna undervisningen i de tekniska ämnena på visst, af styrelsen närmare angifvet sätt skulle möjlighet härför kunna beredas, så att undervisning i hvardera språket skulle kunna meddelas under två timmar i veckan jemväl i andra årskursen. Då det emellertid lätt skulle kunna uppstå svårighet att finna lämplig person, som med tillräcklig insigt i berörda språk förenade undervisningsskicklighet i praktiskt bokhålleri, vore det enligt styrelsens åsigt lämpligast, om dessa båda grenar af undervisningen skildes från hvarandra. Med förutnämnda språkliga undervisningsplan skulle den blifvande språkläraren komma att undervisa tolf timmar i veckan, och hans aflöning kunde med hänsyn härtill icke sättas lägre än till 2,000 kronor. Undervisningen i bokföreläsning skulle omfatta fyra timmar i veckan, hvadan arfvodet till läraren i detta ämne borde sättas till 600 kronor.

I afseende å anslaget till repetitörer hade styrelsen uti sin förut omförmälda skrifvelse den 27 september 1899 hemställt, dels att hvar och en af nuvarande fyra repetitörer skulle erhålla ett arvode om 500 kronor i stället för nu utgående arvode af 300 kronor, dels ock att medel skulle anvisas till ytterligare en repetitör, för hvilken, då han skulle anställas å verkstaden med en jemförelsevis omfattande tjenstgöring, styrelsen föreslagit ett arvode af 750 kronor. Denna framställning hade styrelsen sedermera i sin skrifvelse den 29 september 1900 ändrat till öfverensstämmelse med hvad af departementschefen förut angifvits såsom styrelsens förslag till stat uti ifrågakomna händelse, och hade styrelsen till stöd härför i hufvudsak anfört följande:

Redan under flere år hade elevantalet vid läroanstalten varit så betydligt, att det endast med stor svårighet varit möjligt för anstaltens lärare att, utan bättre och talrikare biträden än som kunnat anskaffas för de i anstaltens lönestat upptagna repetitörsarfvoden om sammanlagt 1,200 kronor, uppehålla undervisningen. Uti 1899 års skrifvelse till Kongl. Maj:t hade styrelsen visserligen hemställt, att anslaget måtte höjas till allenast 2,750 kronor. Anledningen härtill hade varit den, att styrelsen tvekat att taga steget fullt ut, innan säkerhet vunnits för att elevantalet alltjemt skulle fortfara att stiga. Emellertid hade elevernas antal under år 1900 ökats så betydligt — nemligen till 364 elever — att styrelsen icke längre vore oviss derom att lärjungeantalet alltfört skulle hålla sig högt. Till följd häraf blefve också en väsentlig ökning i anslaget till assistenter nödvändig. Styrelsen hade ansett, att behof af sådana biträdande undervisare förefunnnes

under sammanlagdt 66 timmar i veckan uti följande ämnen, nemligen byggnadslära, konstruktion af enkla maskindelar, kemiska laborationer, frihandsteckning, linearritning, modellering samt matematik. Efter en beräkning af 100 kronor per veckotimme och läsår skulle kostnaden härför uppgå till 6,600 kronor, hvartill komme ett arfvode om 500 kronor för en i alla händelser behöflig repetitör på det kemiska laboratoriet, eller tillhopa 7,100 kronor. Genom att således ett lämpligt antal biträden anställes, skulle enligt af lärarekollegiet verkställd uträkning undervisningen oakadt ett högt elevantal kunna skötas af den nuvarande och föreslagna lärarepersonalen, med undantag dock för verkstadsarbetet, för hvars gilla gång särskilda anordningar vore af nöden. Elevernas stora antal gjorde det nemligen omöjligt att längre, såsom hittills, låta undervisningen i sistberörda ämne vara gemensam för lägre afdelningens andra årskurs och högre afdelningens första årskurs. Men då undervisningen i verkstadsarbete för hvardera af dessa årskurser uppginge till 12 timmar i veckan, skulle verkmästaren, hvilken undervisningstid för närvarande utgjorde 30 timmar i veckan, om nämnda undervisning upphörde att vara gemensam, få sin tjänstgöring ökad med 12 timmar eller till 42 timmar i veckan, hvilket enligt styrelsens förmenande vore mer än som rättvisligen kunde åläggas innehafvaren af platsen. Det vore sålunda oundgängligen nödigt att anställa en biträdande undervisare i verkstadsarbete, och förordade styrelsen till denne ett arfvode om 1,000 kronor. Med det ökade elevantalet stegrades äfven behovet af arbetshjelp för materialietillgångens och maskinernas hållande i vederbörligt skick, hvilket behof syntes styrelsen lämpligast kunna afhjelpas genom anställande af två i metallarbeten skickliga arbetare, en för verkstadens öfre våning och en för dess nedre. Aflöningen till dessa arbetare, hvilka äfven skulle biträda vid undervisningen, beräknade styrelsen till 750 kronor för hvardera eller tillhopa 1,500 kronor.

Till assistenter och repetitörer fordrades alltså 8,100 kronor och till arbetsbiträden å verkstaden 1,500 kronor eller tillsammans 9,600 kronor. Drogen derifrån det nuvarande anslaget till repetitörer, 1,200 kronor, vore den erforderliga ökningen 8,400 kronor. Styrelsen tvekade ej att tillstyrka, att detta belopp upptoges å ordinarie stat, då behovet, med den utveckling institutet numera vunnit, med säkerhet komme att kvarstå för framtiden och det utan all fråga varit institutet till ej obetydligt men, att dylika biträden ej under det sista årtiondet funnits.

Då emellertid det stora antal lärjungar, institutet vid början af höstterminen 1900 mottagit, gjort det alldeles omöjligt att på ett något

så när tillfredsställande sätt uppehålla undervisningen vid läroanstalten utan dylika assistenter, repetitörer och arbetsbiträden, så hade styrelsen redan under nämnda hösttermin måst anställa sådana och i särskild skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhållit om ett anslag af 3,000 kronor för betäckande af kostnaderna härför under merbemälda hösttermin. Detta anslag hade ock, såsom departementschefen i detta sammanhang ville erinra, genom beslut den 17 oktober 1900 blifvit af Kongl Maj:t beviljad; och hade statskontoret anbefalts att utbetala nämnda belopp af under händer varande medel för att framdeles anmälas till ersättande. Som emellertid, sade styrelsen vidare, behovet af bemälda biträden vid undervisningen samt arbetet å verkstaden vore lika oafvisligt under hela år 1901, som det varit under höstterminen 1900, hade styrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att bevilja ett extra anslag af 8,400 kronor, afsedt att bekosta nämnda biträden under år 1901.

Det erforderliga extra anslaget för uppehållande af anstaltens verksamhet under höstterminen 1900 och hela året 1901 uppginge sålunda till sammanlagdt 11,400 kronor.

Beträffande slutligen det begärda ålderstillägget till läraren i frihandsteckning hade styrelsen erinrat, att denne lärare, liksom äfven lärarne i matematik, kemi och skeppsbyggeri, vore så upptagen af undervisningen vid läroanstalten, att denna icke kunde af honom skötas såsom en bisyssla. Till följd häraf ansåge styrelsen lämpligt, att såväl han som öfriga sist nämnda lärare tillerkändes förmånen af ett ålderstillägg om 500 kronor efter fem års tjenstgöring.

I öfrigt hade styrelsen upprepat eller hänvisat till motiveringen för sin år 1898 gjorda framställning. Dock hade styrelsen i fråga om den begärda löneförhöjningen till lektorerna nu särskildt framhållit, att behovet af en dylik löneförhöjning gjorde sig i hög grad gällande. Att fara vore för handen att med nuvarande aflöningsförmåner fullt kompetenta personer ej skulle kunna anskaffas för anstaltens lektorat, framginge tydligt deraf att under den tid, som förflutit mellan afgifvandet af styrelsens två senaste skrivelser till Kongl. Maj:t, en af anstaltens lektorer afgått från sin befattning på grund af vunnen anställning på annat håll, medan ännu en af lektorerna sökt annan plats. Styrelsen vore fortfarande af den åsigt, att det för ett tekniskt läroverk ej vore förmånligt, om löneförbättringar åstadkommes genom ålderstilläggens ökande, alldenstund de tekniska läroanstalterna måste till lärare söka förskaffa sig män, som redan förvärfvat någon inblick i det praktiska lifvet. Häraf följde, att lärarne vid de tekniska läroverken vid anställandet ofta vore äldre än lärarne vid de allmänna läroverken.

Härtill komme dessutom, att man måste fordra en så hög grad af praktisk duglighet hos de tekniske lärarne, att de med framgång skulle kunnat egna sig lika väl åt industriens och det enskilda förvärfvets banor. Det vore därför nödvändigt att genast från början kunna erbjuda dem en något så när god ekonomisk ställning; ett större antal ålderstillägg skulle helt visst icke i och för sig erbjuda tillräcklig lockelse.

Den af styrelsen för Chalmers tekniska läroanstalt nu föreslagna stat vore af följande lydande:

	Kronor.	
Föreståndaren, som tillika är lektor (utom fri bostad)	5,000: —	
En lektor	4,500: —	
Fem lektorer	22,500: —	
En andre lärare i matematik	3,000: —	
” ” ” i kemi	3,000: —	
” ” ” i skeppsbyggeri	3,000: —	
” lärare i allmän mekanik	2,500: —	
” ” i mekanisk teknologi	1,500: —	
” ” i konstruktion af enkla maskindelar ..	1,200: —	
” ” i elementär mekanik	1,200: —	
” ” i väg- och vattenbyggnadskonst	2,000: —	
” ” i svenska (och tyska) språket	2,000: —	
” ” i bokföring	600: —	
” ” i frihandsteckning	2,500: —	
” ” i modellering	1,200: —	
” ” i verkstadsarbete	3,000: —	
” ” i elektrokemi	800: —	
” ” i landtmäteri	400: —	
Sekreteraren	500: —	
Bibliotekarien	800: —	
Anslag till assistenter och repetitörer	8,100: —	
” ” arbetarebiträden på verkstaden	1,500: —	
Stipendier och premier	550: —	
Vaktmästaren (utom fri bostad)	1,200: —	72,550: —
Bibliotek, samlingar, laboratorium	4,600: —	
Verkstaden	1,500: —	
Uppvärmning, belysning och diverse utgifter	4,000: —	
Till undervisningsmateriel samt ersättning för handledning vid elevernas praktiska arbeten	1,300: —	
Transport	11,400: —	

	Transport	11,400: —	72,550: —
Ersättning för anskaffad lokal till undervisning i skeppsbyggeri		2,000: —	
Ersättning för instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande äfvensom för reparationer, ved, ljus m. m., i hvad skeppsbyggeriafdelningen beträffar		400: —	13,800: —
	Summa kronor		86,350: —

Härtill komme de för vissa lärare föreslagna ålderstillägg.

På grund af remiss hade statskontoret den 20 november 1900 till Kongl. Maj:t afgifvit yttrande och deri förmålt sig icke hafva något att erinra mot bifall till styrelsens föreliggande förslag.

Departementschefen erinrar vidare, hurusom han vid föredragning inför Kongl. Maj:t af styrelsens år 1898 gjorda framställning anfört bland annat: Det enkla sakförhållande att, sedan gällande stat för Chalmers tekniska läroanstalt år 1877 till sin väsentliga del fastställdes, å ena sidan dess lärjungeantal vida mer än fördubblats och å andra sidan krafven på dess undervisning i följd af de tekniska vetenskapernas och industriens oerhörda utveckling under de sista årtiondena högst betydligt stegrats, syntes departementschefen kraftigt tala för behovet af en ny och väsentligen förstärkt stat för anstalten, om den skulle kunna till det allmännas gagn med heder lösa sin uppgift. Styrelsens förslag till ändringar syntes departementschefen ock i allmänhet vara väl grundade och ändamålsenliga, hvarför departementschefen i det hela anslöte sig dertill. Särskildt ansåge departementschefen det nödvändigt att öka lektorernas aflöning med 1,000 kronor i hvarje lönegrad, emedan de endast derigenom kunde blifva ungefär likställda i aflöning med lektorerna vid de allmänna läroverken i Göteborg och erhålla den bättre ekonomiska ställning i förhållande till lektorerna vid de tekniska elementarskolorna, som betingades af de större kompetensfordringar, hvilka på dem måste ställas, och den högre undervisning, de hade att meddela, samt den dyrare ort, der de skulle lefva och verka. I likhet med statskontoret ansåge departementschefen emellertid, att deras lön borde delas i lön och tjänstgöringspenningar, på det att icke deras rätt till pension å allmänna indragningsstaten måtte påverkas af den förhöjda aflöningen, och i öfverensstämmelse med styrelsen funne departementschefen lämpligt, att tjänstgöringspenningarna

bestämdes till 1,900 kronor i alla lönegraderna, så att den fasta lönen i de tre lönegraderna komme att utgöra 2,600 kronor, 3,100 kronor och 3,600 kronor.

Hvad i ärendet nu förekommit hade icke rubbat departementschefens mening om nödvändigheten af en snar förstärkning i anstaltens stat. Tvärtom ansåge departementschefen den ytterligare ökning deri, som styrelsen nu föreslagit, vara väl motiverad. Ty med den snabba stegring af lärjungeantalet, som styrelsen i sin senaste framställning påvisat och hvilken talade ett tydligt språk såväl angående den industriella utvecklingens stigande behof af tekniskt utbildade personer som ock om det förtroende, anstalten lyckats tillvinna sig, torde det ej längre befinnas möjligt att med nu tillgängliga lärarekrafter och medel motsvara de kraf, nutiden stälde på ett tekniskt läroverk.

I allo anslöte departementschefen sig fördenskull till den af styrelsen uti dess ifrågavarande båda skrivelser gjorda framställning. Till frågan om det extra tilläggsanslag af 11,400 kronor, som för uppehållande af anstaltens verksamhet under höstterminen 1900 och år 1901 visat sig erforderligt, ville departementschefen återkomma vid anmälan af öfriga extra anslagskraf under åttonde hufvudtiteln.

På grund af hvad han sålunda anfört, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen afgifva förslag af ofvan angifna innehåll.

Beträffande till en början Kongl. Maj:ts förslag om förbättring i aflöningen för lektorerna vid Chalmers tekniska läroanstalt, vill utskottet erinra derom, att, på sätt i statsrådsprotokollet omförmäles, Riksdagen år 1899 beviljat desse tjenstemän, utöfver dem förut tillkommande aflöning 3,500 kronor jemte två ålderstillägg hvarterdera å 500 kronor, ett ytterligare ålderstillägg å enahanda belopp att utgå efter femton års väl vitsordad tjenstgöring. Ehuru Riksdagen i anseende till hvad sålunda förekommit synes haft grundad anledning antaga, att ny framställning om löneförbättring för lektorerna icke skulle redan nu till Riksdagen inkomma, har likväl utskottet ansett sig icke böra på grund deraf afstyrka det nu föreliggande förslaget. I fråga om de skäl, hvarpå samma förslag grundar sig, har emellertid utskottet velat anmärka, att enligt utskottets åsigt den omständigheten att Göteborgs kommun beviljat de vid allmänna läroverk inom staden anställda lektorerna särskild hyresersättning icke synes böra inverka på frågan, hvilken löneinkomst bör af statsmedel beviljas lektorerna vid Chalmers tekniska läroanstalt; och har utskottet därför ej heller ansett sig kunna förorda sådan löneförhöjning, som af Kongl. Maj:t föreslagits

med stöd hufvudsakligen af anställd jemförelse med lektorernas vid de allmänna läroverken i Göteborg aflöning af stat och kommun. Deremot har utskottet fäst sin uppmärksamhet dervid, att, under det vid 1877 års lönerreglering lektorernas vid Chalmers tekniska läroanstalt aflöning sattes i lägsta lönegraden 1,000 kronor högre än lägsta lektors-aflöningen vid rikets allmänna läroverk, skilnaden i lägsta aflöningsbeloppen numera minskats till 500 kronor, sedan Riksdagen årligen från och med år 1882 beviljat tillfällig löneförbättring för lärarne vid rikets allmänna läroverk samt lägsta lektorlönen vid dessa läroverk härigenom faktiskt, om också ej enligt fastställd stat, kommit att uppgå till 3,000 kronor. Utskottet har nu funnit det vara med billighet öfverensstämmande, att den vid 1877 års lönerreglering för Chalmers tekniska läroanstalt afsedda skilnaden i aflöning emellan de båda ifrågasvarande grupperna af lärare återställes derigenom att lägsta lektorlönen vid nämnda läroanstalt höjes med 500 kronor och således bestämmes till 4,000 kronor; och har utskottet ansett sig så mycket hellre kunna framställa detta förslag som, på sätt jemväl af statskontoret anmärkts, lektorerna vid de allmänna läroverken numera ega att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig före befordran till lektor utöfvad viss annan tjentgöring vid eller utom de allmänna läroverken, under det att någon motsvarande förmån icke tillkommer lektorerna vid Chalmers tekniska läroanstalt. I sammanhang med den af utskottet sålunda förordade höjningen af lörens lägsta belopp, synes emellertid ålderstilläggens antal böra minskas till två, hvarigenom alltså högsta aflöningen för de ifrågasvarande lektorerna skulle fortfarande likasom enligt 1899 års Riksdags beslut komma att uppgå till samma belopp som högsta lektorlönen vid de allmänna läroverken, med inberäkning deri af den s. k. tillfälliga löneförbättringen, hvilket jemväl öfverensstämmer med grunderna för ofvannämnda, af 1877 års Riksdag beslutade lönerreglering.

Utskottets sålunda framställda förslag sammanfaller med hvad af statskontoret föreslagits i dess utlåtande öfver styrelsens för läroanstalten år 1898 i ämnet gjorda framställning; och anser utskottet, likaledes i öfverensstämmelse med hvad af statskontoret i samma utlåtande föreslagits, aflöningen böra sålunda fördelas i lön och tienstgöringspenningar att 2,600 kronor anses utgöra lön och 1,400 kronor tienstgöringspenningar, hvarvid ålderstilläggen böra betraktas såsom tillägg till sjelfva lönen.

För en hvar af de tre andre-lärarebefattningarna i matematik, i allmän kemi och i skeppsbyggeri har af Kongl. Maj:t i enlighet med

styrelsens för läroanstalten hemställen föreslagits en aflöning af 3,000 kronor jemte ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjänstgöring. Enligt statsrådsprotokollet i ärendet utgör nuvarande aflöningen för läraren i matematik 1,600 kronor — deraf 1,000 kronor enligt fastställd stat, 200 kronor af donationsmedel, och 400 kronor från det af 1899 års Riksdag beviljade anslag till aflöningsbidrag, som förut utgått af donationsmedel, hvilket anslag i Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning upptagits bland dem, som ansetts böra ur staten utgå — för läraren i allmän kemi 2,000 kronor och för läraren i skeppsbyggeri 1,800 kronor samt för den sistnämnde två ålderstillägg, hvardera å 250 kronor, efter fem och tio års tjänstgöring, under det att tjänstgöringsskyldigheten uppgår för den förstnämnde läraren till 16 undervisningstimmar i veckan, för läraren i allmän kemi till 14 och för läraren i skeppsbyggeri till 18 timmar i veckan. Af de till ärendet hörande, till utskottet öfverlemnade handlingarna har utskottet inhemtat, att efter genomförandet af den föreslagna löneregleringen antalet undervisningstimmar i veckan beräknats komma att uppgå till 18 för en hvar af lärarne i matematik och i skeppsbyggeri och till 14—18 för läraren i allmän kemi. Utskottet, som funnit lämpligt, att de tre ifrågavarande lärarebefattningarna blifva i aflöning likställda, har emellertid ansett sig böra föreslå, att aflöningens belopp för hvardera befattningen bestämmas till 2,500 kronor jemte ett ålderstillägg med det föreslagna beloppet 500 kronor, hvilket i allt fall skulle iunebära en afsevärd förbättring i aflöningen för samtliga dessa befattningar.

Beträffande läraren i allmän mekanik, hvilken undervisningsskyldighet för närvarande belöper sig till $7\frac{1}{2}$ timmar, har föreslagits förhöjning i aflöningen från 1,500 kronor till 2,500 kronor, i sammanhang hvarmed hans undervisningsskyldighet, som är förlagd till läroanstaltens högsta stadier, skulle utsträckas till 10—11 timmar i veckan; och har utskottet ansett sig böra till bifall förorda hvad sålunda af Kongl. Maj:t föreslagits.

För läraren i väg- och vattenbyggnadskonst, hvilken fortfarande skulle bibehållas vid sin nuvarande, till $7\frac{1}{2}$ timmar i veckan uppgående undervisningsskyldighet, har föreslagits förhöjning i aflöningen från dennas nuvarande belopp 1,500 kronor — deraf 300 kronor från ofvannämnda af 1899 års Riksdag beviljade anslag till aflöningsbidrag, som förut utgått af donationsmedel — till 2,000 kronor. Visserligen utvisa handlingarna, att denne lärares tjänstgöring är förlagd till tredje årskursen inom läroanstaltens högre afdelning, och att af denna anledning högre kompetens ansetts böra fordras af honom än af de öfriga lärarne, men

utskottet har likväl ansett den föreslagna aflöningen vara för högt tilltagen. Äfven för en lärare med hög kompetens synes en årlig aflöning af 1,750 kronor, som utskottet är sinnadt tillstyrka, innebära fullt skälig ersättning i förhållande till den med befattningen förenade undervisningsskyldighet.

För läraren i modellering, hvilkens undervisningsskyldighet beräknas fortfarande komma att uppgå till samma antal timmar som hittills, eller 8 i veckan, har föreslagits en förhöjning i aflöningen från 900 kronor, deraf 400 kronor af anslaget till ersättande af förut i aflöningsbidrag utbetalda donationsmedel, till 1,200 kronor; men utskottet har ansett sig böra hemställa om aflöningens bestämmande till 1,100 kronor.

Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att ur läroanstaltens stat skulle uteslutas aflöningen till en lärare i mekanisk teknologi, mekanik och konstruktion af enkla maskindelar, 2,000 kronor, samt att i stället skulle i staten upptagas aflöning till en lärare i mekanisk teknologi 1,500 kronor, till en lärare i konstruktion af enkla maskindelar 1,200 kronor och till en lärare i elementär mekanik likaledes 1,200 kronor. Undervisningstimmarne utgöra för berörda nuvarande lärarebefattning 12 i veckan och hafva för de föreslagna nya lärarebefattningarna beräknats till respektive 6, 6 och 7 timmar eller tillsammanlagdt 19 timmar i veckan; och har af styrelsen ifrågasatts, att, derest förhållandena gjorde sådant önskvärdt, två eller tre af dessa befattningar skulle få hos samma person förenas. Då utskottet föreställer sig, att sådan för- ening af olika undervisningsämnen hos samme lärare skall i regel låta sig genomföras och dessutom beloppet af de föreslagna aflöningarna, tillhopa 3,900 kronor, synes vara väl högt tilltaget, har utskottet icke ansett de begärda tre lärarebefattningarna böra i staten uppföras, utan synes lämpligen kunna för uppehållande af undervisningen i de ifråga- varande läroämnena beviljas ett gemensamt anslag att af styrelsen disponeras för aflöning af den eller de lärare, styrelsen efter förhanden- varande omständigheter kan finna lämpligt anställa. Detta anslag synes utskottet skäligen kunna bestämmas till 3,500 kronor.

I stället för den nuvarande med 700 kronor — hvaraf 300 kronor af anslaget till ersättning för donationsmedel — aflönade läraren i svenska språket och bokföring med 2 timmars undervisning i det förra och 4 timmar i det senare läroämnet, har föreslagits inrättande af nya lärare- befattningar dels i svenska och tyska språken med 12 timmars under- visningsskyldighet och 2,000 kronors aflöning och dels i bokföring med

4 timmars undervisningsskyldighet och 600 kronors aflöning. Utskottet har emellertid ansett aflöningen kunna bestämmas för läraren i svenska och tyska till 1,500 kronor och för läraren i bokföring till 500 kronor.

Läraren i frihandsteckning åtnjuter för närvarande 1,900 kronors aflöning, deri ingå dels 400 kronor af anslaget till ersättande af donationsmedel och dels ett särskildt anslag å 500 kronor »till befrämjande af undervisningen i byggnadskonst och ornamentsritning», under det att enligt Kongl. Maj:ts förslag hans aflöning skulle bestämmas till 2,500 kronor med ett ålderstillägg å 500 kronor och i sammanhang härmed omförmälda särskilda anslag skulle ur staten uteslutas. Undervisningsskyldigheten för den ifrågavarande läraren uppgår för närvarande till 18 timmar och har af läroanaltans styrelse beräknats för framtiden komma att belöpa sig till 20 timmar i veckan. Utskottet, som med afseende å frihandsteckningens betydelse såsom läroämne vid en teknisk läroanstalt anser aflöningen för läraren i detta ämne böra så regleras, att samma person kan antagas för någon längre tid kvarstanna vid lärarebefattningen, har därför ansett sig böra förorda, att ålderstillägg till föreslaget belopp må beviljas. Deremot har utskottet icke ansett nödigt, att begynnelseaflöningen höjes med mer än hälften af det belopp, 600 kronor, som i sådant afseende af Kongl. Maj:t beräknats; och skulle alltså enligt utskottets förslag begynnelselönen vid tjänsten utgöra 2,200 kronor.

Emot de föreslagna aflöningarna för en ny lärarebefattning i elektrokemi och till den nu med 250 kronor af anslaget till ersättning för donationsmedel aflönade läraren i landtmäteri, den förre med 3—4 timmars undervisningsskyldighet i veckan och den senare med 2 timmars undervisning jemte skyldighet att leda praktiska landtmäteriofningar utom Göteborg, har utskottet icke funnit anledning till någon erinran.

Deremot har utskottet icke kunnat tillstyrka sådan förhöjning i bibliotekariens arfvode, som af Kongl. Maj:t föreslagits, eller från 300 till 800 kronor, då någon tillfyllestgörande utredning icke förebragts derom, hvilka förändringar i bibliotekariens åligganden skulle betinga en så väsentlig arfvodesförbättring. Då utskottet likväl ansett sig kunna antaga, att det nu i staten upptagna arfvode icke utgör skälig ersättning för bibliotekariens blifvande arbete, har utskottet trots sig böra föreslå, att en förhöjning af ifrågavarande arfvode med 200 kronor må af Riksdagen beviljas.

Hvad angår aflöningen till läroanstaltens vaktmästare, nu 750 kronor, har utskottet väl funnit densamma böra i någon mån förhöjas; men med hänsyn till de löner, som i allmänhet äro till vaktmästare-

befattningar anslagna, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag om aflöningsens höjande till 1,200 kronor. Utskottet har ansett aflöningen lämpligen böra i staten upptagas till 800 kronor jemte fri bostad och två ålderstillägg, hvarterda å 100 kronor, efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring, dervid utskottet emellertid velat anmärka, att, i händelse särskildt bidrag till vaktmästaren för bestridande af kostnader för städning skulle visa sig vara af behovet påkalladt, sådant bidrag synes böra, på sätt hittills egt rum, af styrelsen med anlåtande af tillgängliga medel anvisas.

Kongl. Maj:ts förslag, att i stället för nu i staten uppfördt anslag å 1,200 kronor till repetitörer skulle beviljas dels till arfvoden för assistenter och repetitörer 8,100 kronor och dels till aflöning af arbetsbiträden på verkstaden 1,500 kronor, har utskottet ansett vara af beskaffenhet att böra af Riksdagen bifallas, då utskottet på grund af den i ämnet förebragta utredningen är öfvertygad, att de begärda anslagen äro af behovet påkallade och väl egnade att främja undervisningen vid anstalten.

Slutligen har utskottet funnit sig böra på i statsrådsprotokollet anförda skäl förorda, att läraren i verkstadsarbete må tillerkännas de för honom begärda två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, att utgå efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring.

De anslagshöjningar, utskottet sålunda anser sig böra tillstyrka, uppgå till sammanlagdt 25,600 kronor; och skulle sålunda, efter afdrag af de belopp, hvilkas uteslutande ur staten föreslagits, i händelse af Riksdagens bifall till utskottets förslag staten för Chalmers tekniska läroanstalt komma att ökas med 19,450 kronor, hvilket belopp med 6,850 kronor understiger den af Kongl. Maj:t ifrågasatta ökningen 26,300 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, med uteslutande ur den för Chalmers tekniska läroanstalt fastställda stat af deri upptagna anslag till befrämjande af undervisningen i byggnadskonst och ornamentsritning, 500 kronor, till en lärare i mekanisk teknologi, mekanik och konstruktion af enkla maskindelar, 2,000 kronor, till en lärare i svenska språket och bokföring, 400 kronor, till repetitörer, 1,200 kronor, samt till aflöningsbidrag, som förut utgått af donationsmedel, 2,050 kronor, eller tillhoppa 6,150 kronor,

a) på ordinarie stat bevilja:	
till höjning af aflöningen för en hvar af sex nuvarande lektorer, nemligen i matematik och beskrifvande geometri, i kemisk teknologi samt mineralogi och geognosi, i maskinlära och maskinkonstruktioner, i skeppsbyggeri, i byggnadskonst och ornamentsritning samt i elektroteknik från 3,500 kronor till 4,000 kronor	3,000 kronor,
till höjning af aflöningen för en andre lärare i matematik från 1,000 kronor till 2,500 kronor	1,500 „
till höjning af aflöningen för en andre lärare i allmän kemi från 2,000 kronor till 2,500 kronor	500 „
till höjning af aflöningen för en lärare i skeppsbyggeri från 1,800 kronor till 2,500 kronor	700 „
till höjning af aflöningen för en lärare i allmän mekanik från 1,500 kronor till 2,500 kronor	1,000 „
till höjning af aflöningen för en lärare i väg- och vattenbyggnadskonst från 1,200 kronor till 1,750 kronor	550 „
till höjning af aflöningen för en lärare i modellering från 500 kronor till 1,100 kronor	600 „
till aflöning af en lärare i svenska och tyska språken	1,500 „
till aflöning af en lärare i bokföring ..	500 „
till höjning af aflöningen för en lärare i frihandstekning från 1,000 kronor till 2,200 kronor	1,200 „
till aflöning af en lärare i elektrokemi	800 „
till aflöning af en lärare i landtmäteri	400 kronor,
till bestridande af undervisning i mekanisk teknologi, konstruktion af enkla maskindelar och elementär mekanik	3,500 „

till höjning af bibliotekariens arfvode från 300 kronor till 500 kronor	200	„
till höjning af aflöningen för en vaktmästare från 750 kronor till 800 kronor, med bibehållande af rätt till fri bostad	50	„
till arfvoden för assistenter och repetitörer	8,100	„
till aflöning af arbetsbiträden på verkstaden	1,500	„

eller sammanlagdt 25,600 kronor, vid bifall hvartill staten för anstalten kommer att ökas med 19,450 kronor eller till 79,500 kronor;

b) förklara, att för ifrågavarande lektorsbefattningar aflöningen skall fördelas i lön och tjänstgöringspenningar med 2,600 kronor såsom lön och 1,400 kronor såsom tjänstgöringspenningar; samt

c) medgifva, att samtliga lektorer och läraren i verkstadsarbete vid anstalten må efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande lektorer och läraren i verkstadsarbete att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, de efter sin utnämning i sådan egenskap tjänstgjort vid anstalten; att andre läraren i matematik, andre läraren i allmän kemi och läraren i skeppsbyggeri äfvensom läraren i frihandsteckning må efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg af 500 kronor; att vaktmästaren vid anstalten må efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg af 100 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes af 100 kronor, med rätt för den nuvarande vaktmästaren att i fråga om ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han efter sitt antagande till vaktmästare i sådan egenskap tjänstgjort vid anstalten; samt att dessa ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslag: ålderstillägg.

2:o) Vidare har Kongl. Maj:t under punkten 89 af åttonde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att till återgåldande af förskjutna medel för uppehållande af Chalmers tekniska läroanstalts verksamhet under höstterminen 1900 samt till aflöning under år 1901 af assistenter och repetitörer samt arbetsbiträden i anstaltens verkstad på extra stat för år 1902 bevilja ett anslag af 11,400 kronor; och har chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets föredragning hänvisat till hvad han till statsrådsprotokollet i det af utskottet under punkt 1:o) här ofvan behandlade ärende yttrat i fråga om behovet af ett tilläggsanslag till läroanstaltens nu gällande stat för uppehållande af anstaltens verksamhet.

*Ang. extra
anslag för
Chalmers tek-
niska läro-
anstalt.*

Utskottet, som under punkt 1:o) här ofvan tillstyrkt bifall till hvad af Kongl. Maj:t föreslagits i fråga om beviljande af anslag till arfvoden för assistenter och repetitörer samt till aflöning af arbetsbiträden på anstaltens verkstad, hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förvarande framställning, må till återgåldande af förskjutna medel för uppehållande af Chalmers tekniska läroanstalts verksamhet under höstterminen 1900 samt till aflöning under år 1901 af assistenter och repetitörer samt arbetsbiträden i anstaltens verkstad på extra stat för år 1902 bevilja ett anslag af 11,400 kronor.

Stockholm den 30 april 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.